

**Zpráva Akreditační komise o hodnocení doktorských studijních programů
na uměleckých vysokých školách v oblasti výtvarného umění:
na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze
a Akademii výtvarných umění v Praze**

duben 2009

Úvod

Akreditační komise (dále jen AK) rozhodla na svém zasedání ve dnech 20. - 21. listopadu 2007 v Brandýse nad Labem, že bude v souladu s § 84 odst. 1 písm. a) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), provedeno hodnocení doktorských studijních programů na uměleckých vysokých školách, tj. Akademii múzických umění v Praze, Janáčkově akademii múzických umění v Brně, Akademii výtvarných umění v Praze a Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze.

Pro tuto činnost jmenovala AK účelovou pracovní skupinu, která pracovala v konečném složení: Vladimír Tichý (AMU v Praze) – předseda, Petr Kratochvíl (ÚDU AV ČR), Ivan Poledňák (FF UP v Olomouci), Miloš Horanský (AMU v Praze), Zoja Milotová (JAMU v Brně), Lubomír Slavíček (FF MU), Jaromír Blažejovský (FF MU), Jiří T. Kotalík (AVU v Praze), Stanislav Zippe (FAU TU v Liberci).

Hodnocení bylo z praktických důvodů rozděleno na dvě etapy. První etapa se zaměřila na oblast výtvarného umění, tj. Akademii výtvarných umění v Praze (AVU v Praze) a Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze (VŠUP v Praze).

Hodnocení bylo zpracováno zejména s využitím

- 1) materiálů, které byly na vyžádání AK předloženy rektory AVU v Praze a VŠUP v Praze, (Zpráva obsahuje vlastní hodnocení vzdělávací činnosti související s doktorským studijním programem, hodnocení výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti, informaci o akademických pracovnících a studentech a absolventech, a o doktorských disertačních pracích, pokud jde témata, o podmínky volby témat, hodnocení výsledků apod. ve vztahu k požadavkům a specifickým doktorského studia uměleckých oborů.)
- 2) návštěvy účelové pracovní skupiny na AVU v Praze a VŠUP v Praze, která se uskutečnila dne 17. března 2009
  - na VŠUP v Praze se návštěvy zúčastnili Vladimír Tichý, Jiří T. Kotalík a Stanislav Zippe a otázky hodnocení projednali s p. rektorem PhDr. Ing. P. Liškou, prorektorkou PhDr. K. Štěpánkovou a předsedou oborové rady prof. J. Vybíralem,
  - na AVU v Praze se návštěvy zúčastnili Vladimír Tichý, Jiří T. Kotalík a Stanislav Zippe a otázky hodnocení projednali s p. rektorem prof. J. Sopkem a dalšími zástupci AVU v Praze – prof. K. Stretti, dr. J. Ševčíkem, I. Schwarzovou,
- 3) dalších vyžádaných materiálů, včetně obhájených disertačních prací a jejich dokumentace.

VŠUP v Praze

VŠUP v Praze má akreditován doktorský studijní program *Výtvarná umění* se studijními obory *Architektura a design, Grafika a vizuální komunikace a Volné a užité umění*, a dále doktorský studijní program *Teorie a dějiny výtvarných umění* se studijním oborem *Kurátor a kritik designu a intermédií* (standardní doba studia je 3 roky).

Doktorský studijní program *Výtvarná umění* je akreditován od roku 1999, platnost byla prodloužena v roce 2005.

Doktorský studijní program *Teorie a dějiny výtvarných umění* získal akreditaci v r. 2004, platnost byla prodloužena v roce 2008.

Doktorské studium dosud úspěšně absolvovalo 13 studentů, současný počet studujících je 20 (z toho 9 v oboru *Kurátor a kritik intermédií*, 4 v oboru *Grafika a vizuální komunikace*, 5 v oboru *Volné a užité umění*, 2 v oboru *Architektura a design*).

Počet doktorandů na 1 školitele je 1 až 4.

Těžiště práce v oborech studijního programu *Výtvarná umění* spočívá v realizaci tvůrčího uměleckého projektu, doplněného doprovodným teoretickým textem. Výstupem je veřejně prezentované umělecké dílo, projekt, instalace, akce, výstava, publikace. Teoretická složka výstupu je zaměřena k technologii, materiálu apod. (nemá být tedy uměnovědným dílem historickým, estetickým apod.). O formulaci obsahu vlastní tvůrčí umělecké složky, o kritériích jejího objektivního hodnocení se vždy znovu vedou diskuse, neboť nejsou shodné názory ani zcela jasná měřítká pro hodnocení. Již při přijímacím řízení je však nezbytné, aby uchazeč předložil jasnou a přesvědčivou představu o výzkumné dimenzi svého uměleckého projektu. Podíl umělecké a uměnovědné složky není pevně stanoven a liší se případ od případu podle zaměření jednotlivých disertací. Podstatná je však zásada organické provázanosti obou složek.

Obor *Kurátor a kritik designu a intermédií* je oborem uměnovědným, proto výstupem je teoretická práce. Specifikem oboru – ve srovnání s obdobnými studijními obory na univerzitách – je cílená specializace na problematikou současného umění. Možnost každodenního těsného kontaktu s tvůrčí praxí a bezprostředního poznání tvůrčího uměleckého procesu přímo v okamžiku zrodu díla, kterou poskytuje prostředí umělecké vysoké školy s možností vstupu do ateliérů, umožňuje posluchači studia nabýt kvalifikované orientace právě ve specifické oblasti současného výtvarného uměleckého projevu.

Školiteli pro obory studijního programu *Výtvarná umění* jsou zpravidla jmenováni pedagogové příslušných kateder, teoretickou část studia zajišťuje Katedra dějin umění a estetiky. Pedagogové této katedry vedou práce v oboru *Teorie a dějiny výtvarných umění*.

VŠUP v Praze nemá speciální výzkumné pracoviště, které by poskytovalo platformu výzkumným aktivitám a zároveň zajišťovalo odpovídající služby výzkumu na VŠUP v Praze. Výzkum na VŠUP v Praze nemá institucionalizovanou podobu a odehrává se prostřednictvím jednotlivých badatelských projektů na úrovni pedagogů, doktorandů a studentů a ve spolupráci s dalšími institucemi. Absence vědeckovýzkumného pracoviště je vnímána jako výrazný handicap školy, který se promítá i do organizace doktorského studia. Souvisí s faktem pro uměleckou školu nevýhodného nastavení systému financování specifického výzkumu. V současnosti neexistuje způsob, jak prosadit jiný způsob hodnocení výzkumné práce v uměleckých disciplínách.

Studijní program je personálně zabezpečen 7 profesory, 9 docenty, 18 odbornými asistenty. Všechny obory doktorského programu jsou zajišťovány přednáškami, semináři a konzultacemi pedagogů. Doktorské studium řídí oborová rada, složená z 9 zástupců VŠUP v Praze a 13 zástupců odborné veřejnosti. Ve většině případů jsou jednotlivé obory zabezpečeny přiměřeným počtem profesorů a docentů. Jako příznivý fakt nutno konstatovat

věkovou a generační vyváženost personálního zabezpečení, mj. v souvislosti s výraznou personální obměnou a omlazením pedagogického sboru v posledních letech. VŠUP v Praze průběžně pečuje o postupné zkvalitňování kvalifikační skladby pedagogů.

AVU v Praze

AVU v Praze má akreditován doktorský studijní program *Výtvarná umění* v prezenční i kombinované formě se studijními obory *Architektonická tvorba*, *Restaurování výtvarných děl*, *Výtvarná tvorba* (standardní doba studia je 3 roky). Doktorský studijní program byl ve stávající podobě akreditován v roce 2006. Od počátku doktorského studia na AVU v Praze (1997) bylo přijato celkem 30 studentů (z toho 20 po nové akreditaci v r. 2006). Dosud úspěšně absolvovali 4 studenti, současný stav studujících je 18 (z toho 1 v oboru *Architektonická tvorba*, 7 v oboru *Restaurování výtvarných děl*, 10 v oboru *Výtvarná tvorba*) 2 studenti přerušili studium; 2 studenti jsou zahraniční (Slovenská republika). Za poslední 3 roky absolvoval 1 student.

Doktorské studium je od počátku koncipováno a akreditováno jako kombinace tvůrčí umělecké práce a teoreticko-historické reflexe s požadavkem rovnocenného a komplementárního podílu obou složek. Tento požadavek je též promítnut do příslušných vnitřních předpisů vysoké školy. Školitelem doktoranda je jmenována umělecká osobnost – zpravidla vedoucí uměleckého ateliéru. Pro garanci teoretické složky je jmenován školitel-konzultant z oblasti teorie, dějin umění, filozofie, popř. dalších speciálních oborů, souvisejících s tématem doktorské práce, a to buď z oborově příslušně orientovaných akademických pracovníků AVU v Praze, nebo odborníků z externích pracovišť. Počet vedených disertačních prací na 1 školitele je 1 až 4, maximálně (v jednom případě) 5.

Doktorský studijní program je koncipován jako přísně výběrový. Kritériem přijetí ke studiu je specifická kombinace vysoké úrovně umělecké práce, ověřované podrobnou dokumentací dosavadní tvorby, a schopností teoretické reflexe, posuzované podle předloženého projektu doktorské práce. Témata zadaných doktorských prací vycházejí buď z osobního zájmu, zaměření a umělecké orientace uchazečů, anebo z potřeb a zaměření vědeckovýzkumné činnosti AVU v Praze; tato varianta bude do budoucna preferována: přijímací komise již při pohovoru usiluje o koordinaci zájmů uchazeče o studium s vědeckopedagogickými potřebami školy a jejími vědeckovýzkumnými projekty (viz níže). Studijní plány jsou vytvářeny zcela individuálně vedoucím DSP ve spolupráci s konzultanty teoreticko-historické složky. Kvalita tvůrčí umělecké složky je vnitřně zajišťována konzultacemi vedoucích pedagogů uměleckých ateliérů, zvenčí pak kritikou přizvaných externích odborníků. Součástí teoretické části studijních plánů je individuálně stanovený program přednášek a seminářů, včetně možnosti přednášek na specializovaných externích pracovištích a institucích.

Disertační práce obsahuje obě složky (umělecko-tvůrčí i teoreticko-historickou), obě složky jsou předmětem obhajoby. Umělecko-tvůrčí složka (umělecké dílo nebo soubor děl, architektonický projekt, restaurovaná díla) je po dobu obhajoby veřejně prezentována formou výstavy, veřejnou realizací apod.

AVU v Praze disponuje dvěma vědeckovýzkumnými pracovišti, uměnovědným a restaurátorským. Spolupracuje s Ústavem anorganické chemie Vysoké školy chemicko-technologické v Praze a Ústavem anorganické chemie Akademie věd ČR v Řeži. V oblasti

mezinárodní spolupráce získala AVU v Praze v minulém období grant mezinárodního střeoevropského projektu GRAVITY a spolupracovala s evropským projektem East Art Map. V posledním období získala AVU v Praze dva dlouhodobé záměry Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, tři granty Ministerstva kultury, grant GAČR, Visegrád aj. V rámci vědeckovýzkumných pracovišť uskutečňuje AVU v Praze bohatou publikační činnost: knižní a katalogové publikace, články v impaktovaných časopisech a další recenzované publikace, elektronicky vydané konferenční sborníky. V rámci výstavních činností se AVU v Praze pravidelně prezentuje prostřednictvím Galerie AVU v Praze (cca 20x za rok), jedenkrát za rok ve Veletržním paláci NG v Praze.

Studijní program je personálně zabezpečen 14 profesory, 6 docenty, 22 odbornými asistenty. Všechny obory doktorského programu jsou zajišťovány přednáškami, semináři a konzultacemi pedagogů-vedoucích ateliérů, členů katedry teorie a dějin umění, vedoucích vědeckovýzkumných pracovišť a externistů (37%). Doktorské studium řídí sedmičlenná oborová rada.

Kritické body doktorského studia:

- Neuspokojivá věková struktura a generační nevyváženost akademických pracovníků.
- Nedostatečné využívání participace na domácích i zahraničních sympóziích, kolokviích a dalších možnostech konzultace v oboru výtvarná tvorba.

Vedení AVU v Praze si je uvedených kritických bodů vědomo, věnuje úsilí o jejich řešení. V některých oborech je získávání mladších pedagogů a hledání rovnocenné náhrady dosavadních představitelů velmi obtížné, mj. i vzhledem k faktu nově vzniklých vysokých uměleckých škol a jimi vytvářené konkurence.

Mobilita studentů závisí na vyhledávání stipendijních pobytů a využití prostředků specifického výzkumu a FRVŠ. AVU v Praze opakovaně podporuje zahraniční pobyty doktorandů a účast (i zatím pasivní) na sympóziích. Daří se také získat externí zahraniční konzultanty doktorských prací a hradit cestu na jejich konzultace. Účast na sympóziích je zatím velmi malá. Výjimkou jsou doktorandi oboru *Restaurování uměleckých děl*, kteří úspěšně uplatnili výsledky svého výzkumu na řadě konferencí a sympózií. Pro doktorandy oborů „volného umění“ je prezentace prací na domácích a zahraničních výstavách ve skutečnosti ekvivalentem účasti na sympóziích.

Silnou stránkou posuzovaného doktorského studijního programu je zvolená koncepce studia jako kombinace tvůrčí umělecké práce a teoreticko-historické reflexe s požadavkem rovnocenného a komplementárního podílu obou složek, přísně výběrový charakter doktorského studijního programu a s tím spojený akcent na kvalitu.

Podle podrobněji formulovaného studijního řádu doktorského studijního programu bude zpřísněna kontrola průběhu práce a stanovena povinnost všech doktorandů zveřejňovat výsledky řešení formou veřejných přednášek.

Personálně je studium zabezpečeno renomovanými uměleckými osobnostmi a odborníky z uměnovědné oblasti.

Závěry a doporučení

1. VŠUP v Praze

U obou doktorských studijních programů, uskutečňovaných VŠUP v Praze byla v roce 2005, resp. 2008 prodloužena platnost akreditace a je zřejmé, že vysoká škola naplňuje prostor,

kteřý si v žádosti o prodloužení platnosti akreditace – v návaznosti na původní akreditaci – vytyčila. Kvalita realizace studia je daná kvalitou pedagogického sboru. Není pochyb o tom, že je obsazen vesměs silnými a renomovanými osobnostmi. Předložený přehled témat realizovaných a obhájených doktorských disertací a předložené disertační práce též dokládají smysluplnost a kvalitu koncepce i realizace hodnoceného doktorského studia.

AK doporučuje VŠUP v Praze:

- 1) Vytvořit adekvátní podmínky k institucionalizaci výzkumné činnosti, např. vytvořením výzkumného pracoviště.
- 2) Dbát na vyšší efektivitu v rámci doktorského studia (nízké počty absolventů v poměru k počtu přijatých) a dodržovat zásadu nenavyšovat uměle počet studentů na úkor vysokých nároků.
- 3) Věnovat pozornost průběžnému zkvalitňování kvalifikační skladby pedagogů.

2. AVU v Praze

Vedení AVU v Praze má jasnou vizi doktorského studijního programu *Výtvarná umění* a je schopno objektivně zhodnotit silné i slabé stránky konkrétního naplňování této vize i hledat řešení problémů. Vzhledem ke všem faktům uvedeným v textu hodnotící zprávy lze konstatovat vysokou úroveň doktorského studijního programu *Výtvarná umění* na AVU v Praze. K tomu přispívá též kvalitní složení pedagogického sboru, složeného vesměs z významných a renomovaných osobností oboru. Předložený přehled témat realizovaných a obhájených doktorských disertací a předložené disertační práce též dokládají smysluplnost a kvalitu koncepce i realizace hodnoceného doktorského studia.

AK doporučuje AVU v Praze:

- 1) Zkvalitnit věkovou strukturu akademických pracovníků, konkrétně usilovat o větší generační vyváženost.
- 2) Motivovat pedagogy a studenty k zapojení do domácích i zahraničních symposií, kolokvií a dalších možností konzultací v oboru výtvarná tvorba.

Dbát na vyšší efektivitu v rámci doktorského studia (nízké počty absolventů v poměru k počtu přijatých) a dodržovat zásadu nenavyšovat uměle počet studentů na úkor vysokých nároků.